

Datastewardship op de kaart:

Een verkenning van taken en rollen
in Nederlandse onderzoeksinstituten

LCRDM

Het Landelijk Coördinatiepunt Research Data Management is een landelijk netwerk van experts op het gebied van research data management (RDM). Het LCRDM maakt de koppeling tussen beleid en dagelijkse praktijk. Binnen het LCRDM werken experts samen om RDM-onderwerpen te agenderen die te groot zijn voor één instelling en die vragen om een gezamenlijke landelijke aanpak.

meer informatie: www.lcrdm.nl

Inhoud

Inleiding	5
Taken, verantwoordelijkheden en rollen zoals beschreven in bestaande literatuur	7
Indeling in taakgebieden	8
Wat vragen Nederlandse onderzoeksinstituten: vacatures	9
Landelijke enquête Datastewardship	13
Interviews	18
Voorbeelden van (toekomstige/gewenste) inbedding van datastewardship	23
Conclusie	27
Bijlage 1: Links	30
Colofon	31

Inleiding

'Effective long-term scientific data stewardship touches on processes, standards, and best practices in multiple knowledge domains, including science, data management/preservation, and technology.'¹ (Peng, G. et al. 2018).

Goed onderzoek vereist goed datastewardship. Datastewardship staat voor het geheel van verschillende taken en verantwoordelijkheden dat betrekking heeft op de zorg voor data, gedurende de verschillende fases van de gehele *research life cycle*. Uitgangspunt hierbij is dat de onderzoeker zelf primair verantwoordelijk is voor alle data.² Deze onderzoeker heeft daarbij echter wel behoefte aan professionele ondersteuning. Zodoende zijn de afgelopen jaren diverse ondersteunende datastewardshiprollen en -functies ontstaan. Vaak zijn deze historisch gegroeid. De invulling ervan hangt sterk af van de plek in de organisatie. Dat is niet verwonderlijk, aangezien het geheel van datastewardship bestaat uit vele facetten die traditioneel bij verschillende afdelingen zijn ondergebracht. Ook nemen onderzoekers vaak nog datastewardshiptaken op zich, niet alleen voor zichzelf maar ook voor een bredere onderzoeksgroep. Deze vorm van datastewardship is vaak onzichtbaar.

Voor onderzoeksinstituten, zowel universiteiten, universitaire medische centra, hbo-instellingen, als andere onderzoeksorganisaties, wordt steeds duidelijker dat professionalisering van datastewardship, oftewel research datamanagement, belangrijk is; dat datastewards nodig zijn, en dat de verschillende datastewardshiprollen in een organisatorisch framework moeten worden geplaatst.³ Dit komt niet alleen voort uit een groeiende ondersteuningsvraag uit het veld. Ook nieuwe eisen van financiers, wet- en regelgeving en nieuw beleid waarin onderzoeksinstituten verantwoordelijk worden gehouden voor goed datastewardship zijn hierop van invloed. Zo stelt de *Gedragingscode Wetenschappelijke Integriteit* dat instellingen een zorgplicht hebben op het gebied van databeheer.⁴ Diverse internationale studies en aanbevelingen bevestigen het belang van professionalisering van datastewardship. Zo stelt het rapport van de High Level Expert Group on the European Open Science Cloud van de Europese Commissie dat er op korte termijn 500.000 'data experts' nodig zijn voor research datamanagement in academisch Europa.⁵ Ook op landelijk bestuurlijk niveau speelt dit onderwerp. Zo wordt in het kader van het Nationaal Plan Open Science, een landelijk platform waarin alle bestuurlijke koepels verenigd zijn, een project geformuleerd voor professionalisering van de dataprofessional.⁶

Bij verschillende onderzoeksinstituten worden daarom datastewardshipprogramma's opgezet. In dit proces van professionalisering worden nieuwe rollen gecreëerd, maar de positionering binnen de organisatie verschilt nog steeds sterk: dit kan zowel centraal zijn (bij de bibliotheek of een ICT-afdeling) als op faculteitsniveau, soms ook binnen projecten of zeer disciplinespecifiek.⁷ Vaak is het een mix.

De ondersteuning van de onderzoeker ligt wel in toenemende mate bij specifieke personen met een dataprofiel. De invulling van de rol van deze datastewards is echter niet

¹ [Scientific Stewardship in the Open Data and Big Data Era — Roles and Responsibilities of Stewards and Other Major Product Stakeholders](#) Peng, G. et al.

² Onder andere beschreven in [Handbook for Adequate Natural Datastewardship](#) (HANDS)

³ Peng, G. et al. 2018. [A Conceptual Enterprise Framework for Managing Scientific Datastewardship](#) en [Rol van de Datasteward in de organisatie van Data Management](#), Jacqueline Ringersma (WdCC) et al.

⁴ [Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018](#), p. 20–21.

⁵ [Realising the European Open Science Cloud](#) First report and recommendations of the Commission High Level Expert Group on the European Open Science Cloud, p.12.

⁶ Stand van zaken april 2019. [www.openscience.nl](#)

⁷ Zoals beschreven in [A life sciences data steward function matrix](#), Scholtens, et al.

eenduidig. Er is een grote verscheidenheid aan taken die een datasteward geacht wordt uit te voeren. Ook de benaming van deze rol varieert sterk -van 'datamanager', 'core data expert' tot 'data science researcher'.⁸ Daarbij komt dat veel van deze benamingen buiten de academische wereld een andere connotatie hebben; bijvoorbeeld een sterk op het controleren van *compliance* gerichte rol. Dit brengt verwarring met zich mee. Het zorgt voor uiteenlopende verwachtingen van potentiële sollicitanten, maar ook van onderzoekers die data-ondersteuning nodig hebben. Dit alles is van invloed op de zichtbaarheid van mensen die een datastewardshiprol vervullen, de waardering voor hun werk, en daarmee vervolgens ook hun carrièremogelijkheden.

⁸ Onder andere EDISON
[Data Science Framework:
Part 1](#)

Een andere zorg is dat het moeilijk is voor organisaties om de juiste kandidaten te vinden voor datastewardshiprollen, omdat er een gat zit tussen wat functiebeschrijvingen vragen en wat potentiële werknemers kunnen, of waarvoor ze zijn opgeleid. Dat valt deels op de lossen met trainingen voor datastewards, maar die zijn vooralsnog marginaal en gefragmenteerd. Datastewards met specifieke ervaring zijn inmiddels zeer gewild, zowel binnen als buiten het onderzoeksveld. Instellingen lokken datastewards bij elkaar weg en het grote geld van het bedrijfsleven blijft trekken.

*'De ondersteuning van de onderzoeker ligt in
toenemende mate bij specifieke personen met een
dataprofiel: de datastewards'*

Aanpak LCRDM Taakgroep Datastewardship

Gezien de heersende onduidelijkheid over de invulling van datastewardship, is een LCRDM taakgroep aan de slag gegaan om in de periode van oktober 2018 tot eind maart 2019 inzichtelijk te maken wat er momenteel binnen Nederlandse instellingen wordt gevraagd, geïmplementeerd en ontwikkeld voor en door datastewards. Dit biedt een basis voor duidelijkere taakomschrijvingen voor datasteward-rollen.

Dit is gedaan door het bestuderen van (inter)nationale literatuur op dit gebied, het verzamelen van bestaande taakoverzichten en het in kaart brengen van de huidige functie-eisen en competenties voor diverse datasteward-rollen in Nederlandse instellingen. Er zijn 22 vacatures geanalyseerd. Daarnaast is een landelijke inventarisatie uitgevoerd aan de hand van een online enquête. Medewerkers afkomstig uit meer dan 30 onderzoeksorganisaties hebben deze enquête ingevuld. Om de bevindingen afkomstig uit de enquête te toetsen en om verdiepingvragen te kunnen stellen, is er tenslotte een interviewronde gehouden met acht data-experts uit het veld. Zo is een duidelijk beeld ontstaan van de implementatie van datastewardship in Nederlandse instellingen. In bijlage 1 is een link opgenomen naar de pagina over Datastewardship op het online platform van het LCRDM.

TAKEN, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN ROLLEN ZOALS BESCHREVEN IN BESTAANDE LITERATUUR

De onduidelijkheid van taken, verantwoordelijkheden en rollen op het gebied van data-stewardship wordt internationaal onderkend. De afgelopen jaren zijn binnen verschillende initiatieven uitgebreide overzichten geproduceerd van taken die passen binnen goed datastewardship.⁹ Deze taakoverzichten kunnen helpen bij het opstellen van een op de lokale behoeftes afgestemde rol- of functieomschrijving.¹⁰

Daarnaast zijn er papers verschenen die, ieder vanuit het eigen (wetenschappelijke) domein (bibliotheek, archief, ICT, life sciences), verschillende datasteward-rollen en -functies beschrijven.¹¹ Grofweg wordt daarbij vaak gekozen voor een onderscheid tussen rollen met een focus op technische workflows, specifiek gebruik van data in een onderzoek, en rollen met een focus op beleid, datamanagementplanning en algemene betrokkenheid en training, oftewel: we zien een onderscheid tussen de rol van 'embedded' datasteward en 'generieke' datasteward.

De rol van embedded datasteward zoals beschreven in de literatuur

De embedded datasteward biedt ondersteuning vanuit een positie waarin hij/zij dicht bij het onderzoek betrokken is en de specifieke behoeften van collega-onderzoekers binnen de onderzoekseenheid en het daarbij behorende domein kent. Hij/zij vertaalt generiek databeleid naar een praktische invulling binnen de eenheid. De embedded datasteward heeft expertise op bepaalde onderzoeks- of domeinspecifieke werkwijzen. Voor meer generieke informatie schakelt hij/zij generieke datastewards in. Het liefst ligt de invulling van deze rol dicht aan tegen werkzaamheden waar een medewerker al bekend mee is. Denk aan databeheerders in een laboratorium. De embedded datasteward helpt bijvoorbeeld met softwarecode, scripts, en algoritmes om data te analyseren.¹² Positionering: vaak binnen een onderzoekseenheid.

De rol van generieke datasteward zoals beschreven in de literatuur

De generieke datasteward biedt ondersteuning gericht op het kunnen helpen of doorverwijzen van onderzoekers bij allerhande datagerelateerde vragen, het geven van informatie en training op het gebied van beleidseisen en richtlijnen; het helpen bij het opstellen van datamanagementplannen. Oftewel de datasteward als een '*centralized knowledge and communication hub for researchers*'.¹³ De generieke datasteward beschikt soms wel over specifieke kennis van een domein, maar heeft doorgaans niet de tijd om advies te geven over heel specifieke situaties.¹⁴ Positionering: vaak bij een ondersteunende dienst of op faculteitsniveau.

⁹ [Data Science Framework: Part 1](#) EDISON project; [Skills and Capability Framework](#), EOSCpilot project;

¹⁰ Zie bijlage 1

¹¹ Peng, G. et al. 2018. [A Conceptual Enterprise Framework for Managing Scientific Datastewardship](#); Sapp Nelson, Megan R., 'Pilot Data Information Literacy Competencies Matrix Scaffolded Across Undergraduate, Graduate and Datasteward Levels' (2016). Libraries Faculty and Staff Scholarship and Research; [Shifting to Data Savvy: the Future of Data Science in Libraries](#), Matt Burton et al.; [Data Governance and Stewardship: Designing Datastewardship Entities and Advancing Data Access](#) Sara Rosenbaum, [A life sciences data steward function matrix](#), Scholtens, et al.

¹² Onder andere [Open Data, Grey Data, and Stewardship: Universities at the Privacy Frontier](#) Berkeley Technology Law Journal 33:2 (2018); Peng, G, et al. 2018. [A Conceptual Enterprise Framework for Managing Scientific Datastewardship](#)

¹³ [Data stewardship: a new UM Library service](#), Maastricht University; [a life sciences data steward function matrix](#), Scholtens et al.

¹⁴ Onder andere [Open Data, Grey Data, and Stewardship: Universities at the Privacy Frontier](#) Berkeley Technology Law Journal 33:2 (2018); Peng, G, et al. 2018. [A Conceptual Enterprise Framework for Managing Scientific Datastewardship](#); [Role of data stewards and data stewardship community](#), Alastair Dunning, Delft University of Technology.

‘De scheiding tussen de twee rollen is zowel in de literatuur als in de praktijk niet duidelijk te trekken’

INDELING IN TAAKGEBIEDEN

De scheiding tussen de twee bovenstaande rollen is in de praktijk sterk afhankelijk van het soort instelling waar de betreffende rol wordt ingevuld. Al zijn de verschillen tussen de instellingen groot qua positionering en benaming van de rollen, we zien wel dat dezelfde soorten taken vaak terugkomen. Er is daarom gekozen om in dit rapport de focus te leggen op een indeling in taakgebieden: deze zijn hier ‘embedded en operationeel’ en ‘generiek en advies’ genoemd.

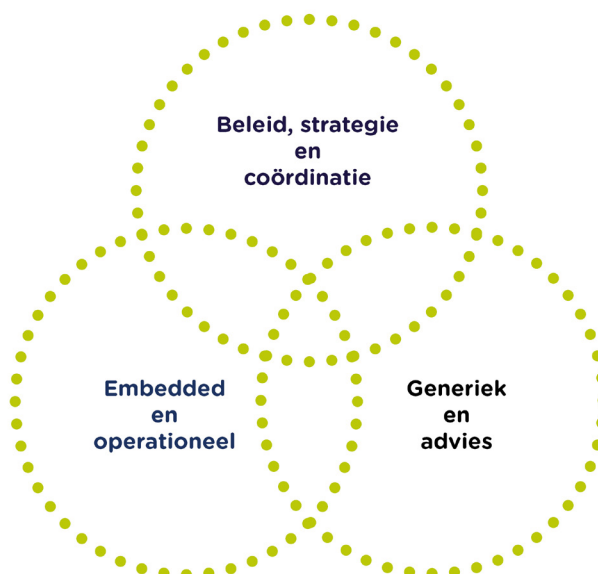
Binnen de verschillende beschrijvingen van goed datastewardship worden vaak ook taken opgenomen die niet zonder meer in deze taakgebieden in te passen zijn. Dit zijn taken die zijn gericht op het ontwikkelen van beleid en strategie, de coördinatie en afstemming met bestuurders, en het instellingsbreed opzetten van de juiste ondersteuning. Gezien de bijhorende verantwoordelijkheden zijn deze taken anders van zwaarte, en worden deze vaak belegd bij andere rollen dan die van datasteward, bijvoorbeeld bij een ‘coördinator datastewardship’. Daarom is hiervoor een derde taakgebied opgenomen.

Dit brengt ons tot de volgende indeling in taakgebieden:

- 1) Embedded en operationeel;
- 2) Generiek en advies;
- 3) Beleid, strategie en coördinatie.

Zie ook figuur 1. Er is hierbij geen sprake is van ‘one size fits all’.¹⁵ Iemand die een generieke datastewardrol vervult, heeft vaak ook taken die horen bij het taakgebied *embedded en operationeel*, en andersom. Er is dus een vloeiende overgang tussen de taakgebieden als men kijkt naar de invulling van specifieke rollen of functies.

¹⁵ [5-MODELS FOR DATA-STEWARDSHIP](#) SAS best practices whitepaper, en [Open Data, Grey Data, and Stewardship: Universities at the Privacy Frontier](#) Berkeley Technology Law Journal 33:2 (2018)

Figuur 1 datastewardship-taakgebieden

WAT VRAGEN NEDERLANDSE

ONDERZOEKSINSTELLINGEN: VACATURES

Om een beeld te krijgen van de meest gevraagde taken zijn teksten van 22 recentelijk in Nederland gepubliceerde vacatures op het gebied van datastewardship geanalyseerd.¹⁶ In geen enkele vacature werden enkel taken genoemd uit één taakgebied. Soms was het moeilijk te lezen hoe genoemde taken bedoeld waren. Soms bleek bij navraag ook dat het zwaartepunt van de specifieke functie anders was bedoeld dan uit de vacaturetekst te halen was. Dit geeft aan hoe verschillend de rollen tot stand komen, en vormt daarnaast een indicatie voor de behoefte die er leeft aan meer duidelijke voorbeelden van taakomschrijvingen voor vacatures. In bijlage1 is een link naar de lijst met vacatures opgenomen.

16 Periode juni 2018 tot februari 2019

Verder is een overzicht opgesteld van functietitels van vacatures met een zwaartepunt in het betreffende taakgebied. Daarnaast zijn indien bekend de bijbehorende inschalingen en functieprofielen genoemd.

'In geen enkele vacature worden enkel taken genoemd uit één taakgebied'

Taakgebied Embedded en operationeel

De veel voorkomende taken uit het taakgebied *Embedded en operationeel* zijn¹⁷:

- Uitvoeren statistische analyses;
- Bewerken data;
- Bouwen databases;
- Zorg voor gestructureerde en veilige dataopslag;
- Bouwen scripts ten behoeve van datacontrole en data cleaning;
- Optimaliseren processen;
- Correcte data-extractie;
- Data capturing/data harvesting;
- Data enrichment/linking datasets;
- Re-using and developing (machine learning) algorithms;
- Visualising data;
- Securing provenance and audit trail;
- Advising on the improvement of the data architecture;
- Work on complex data (processing) issues, give your input to improve processes or systems;
- Develop new workflows for ingestion, aggregation and export of data;
- Find optimal solutions to use the existing data infrastructure;
- Extend the data infrastructure;
- Monitor up-time and security breaches of servers and services;
- Ensure that research data from various domains will be modeled, according to the FAIR principles;

17 Aangezien een groot deel van de vacatureteksten alleen in het Engels zijn opgesteld, is hier gekozen voor het aanhouden van de originele beschrijving.

In zeven vacatures ligt het zwaartepunt qua taken binnen het taakgebied *Embedded en operationeel*. In twee daarvan was ook het geven of ontwikkelen van training onderdeel van de taakomschrijving.

De functietitels met overwegend taken uit taakgebied Embedded en operationeel:

- 1) Datasteward
- 2) Datamanager
- 3) Research Data Manager
- 4) Consultant Datamanagement & Designer
- 5) Data Scientist
- 6) Data Scientists: statistical analysts, machine learning specialists & scientific programmers
- 7) Bioinformatician

Indien de inschaling bekend is, valt deze in schaal 9, schaal 10 of schaal 10/11.

De bij ons bekende UFO-profielen¹⁸ die horen bij deze vacatures, zijn: *Consultant ICT 3* of *Onderwijs/Onderzoekmedewerker 3 (2)* en *Specialist Wetenschappelijke Informatie 1 of 2*.

18 UFO-profielen zijn onderdeel van het [functie-ordeningsstelsel](#) van de Nederlandse universiteiten. Voor de hogescholen gelden andere functieprofielen, zoals te vinden zijn in de [cao](#) van de vereniging hogescholen.

'Soms bleek bij navraag ook dat het zwaartepunt van de specifieke functie anders bedoeld was dan uit de vacaturetekst te halen was'

Taakgebied Generiek en advies

De veel voorkomende taken uit het taakgebied Generiek en advies zijn:

- Ondersteuning aan onderzoekers en studenten bij het opslaan, het (her)gebruik en de analyse van onderzoeksdata en –informatie;
- Adviseert onderzoekers over het zorgvuldig omgaan met research data, en over procedures en technische aspecten die van belang zijn voor de kwaliteit van de (meta)data;
- Adviseert onderzoekers over de omgang met privacygevoelige data met kennis van de richtlijnen (AVG);
- Neemt initiatief in het leggen van contacten met gesprekspartners zowel afkomstig uit onderzoeks- of vakgroepen, als op disciplinair en facultair niveau, om onderwerpen op het gebied van datamanagement te bespreken;
- Ontwikkelt of geeft training op het gebied van RDM;
- Doet proactief aan kennisoverdracht, bijvoorbeeld door het organiseren van events;
- Woordvoerder van de faculteit om onderzoekers te overtuigen van de meerwaarde van goed onderzoeksdata management;
- Kijkt mee naar een proces, systeem of de data-architectuur om het te optimaliseren;
- Neemt het voortouw in de ontwikkeling van verdere dienstverlening op vakgroep-, disciplinair- of facultair niveau;
- Draagt bij aan wetenschappelijke artikelen en helpt bij het opstellen van subsidieaanvragen;

- Zet kennis in van (inter)nationale ontwikkelingen op het gebied van datamanagement en open science;
- Werkt aan het opbouwen van een (inter)nationaal netwerk op het gebied van RDM;

In tien vacatureomschrijvingen is een zwaartepunt binnen *Generiek en advies* te herkennen. In zes daarvan is ook het geven of ontwikkelen van training onderdeel van de taakomschrijving. Taken op het gebied van training lijken dus vaker gekoppeld te zijn aan generieke taken dan aan embedded en operationele taken.

De functietitels met overwegend taken uit taakgebied *Generiek en advies*:

- 1) Datasteward (4x)
- 2) Research Datamanagement Specialist (3x)
- 3) Research Datamanager junior of medior
- 4) Consultants Research Data Management
- 5) Data Science Research Assistant

Indien de inschaling bekend is, valt deze in schaal 10 of schaal 10/11. De bij ons bekende UFO-profielen die horen bij deze vacatures, zijn: Informatiespecialist 2/information specialist 2, soms gecombineerd met Functioneel Beheerder ICT.

Taakgebied Beleid, strategie en coördinatie

De veel voorkomende taken uit het taakgebied *Beleid, strategie en coördinatie* zijn:

- Operates on a strategic and tactical level;
- Development and operationalization of products and services in the RDM domain;
- Translates international developments into policies and practices at the university;
- Leads the development and implementation of the faculty's data management policy;
- Liaisonfunctie op beleidsniveau/verbinder tussen stakeholders in het onderzoekdomein, en als sparringpartner van (top)wetenschapper en directie;
- Verantwoordelijk voor de coördinatie van de informatievernieuwingsagenda binnen de volledige research life cycle;
- Eindverantwoordelijk voor de kwaliteit en bescherming van de (meta)data;
- Bewaakt de data-architectuur.

In vijf vacatureteksten lag het zwaartepunt op *Beleid, strategie en coördinatie*. In een aantal daarvan was het lastig precies te stellen waar het zwaartepunt lag, omdat er ook veel taken uit de andere taakgebieden zijn opgenomen. Daarom is in de interviews specifiek gevraagd naar de positionering van deze taken. In een aantal van de vacatureteksten zijn ook taken opgenomen die buiten de datastewardshiptaken vallen. Dit past in het beeld dat deze taken in veel gevallen worden uitgevoerd door iemand die hiernaast ook andersoortige (management/beleids-)taken vervult.

Functietitels met overwegend/veel taken uit het taakgebied *Beleid, strategie en coördinatie*:

- 1) Informatiemanager onderzoek
- 2) Datastewardship Coördinator
- 3) Coördinator Research Data Management
- 4) Specialist wetenschappelijke informatie Bètawetenschappen
- 5) Research Datamanager senior

Indien de inschaling bekend is, valt deze in schaal 11 of 12. De bij ons bekende UFO-profielen die horen bij deze vacatures, zijn: *Specialist Wetenschappelijke Informatie 1*.

LANDELIJKE ENQUÊTE DATASTEWARDSHIP

Om een actueel beeld te krijgen van de wijze waarop de Nederlandse onderzoeksinstituten met datastewardship omgaan, is in december 2018 een online enquête uitgezet. Doel van deze enquête was om inzichtelijk te maken hoe datastewardship op dit moment in de Nederlandse onderzoeksinstituten is geïmplementeerd en gepositioneerd, en zo bij te dragen aan de professionalisering van research datamanagement- en datastewardship-functies. Wat is er al ontwikkeld, en waar is behoefte aan als het gaat om de invulling van de datastewardshiprollen, -taken en -vaardigheden?

De enquête is in het Engels gehouden omdat veel datasupportmedewerkers niet-Nederlandstalig zijn. De enquête is door 94 mensen ingevuld. Kijkend naar de instituten waar zij aan verbonden zijn, laat dat een redelijke dwarsdoorsnede zien van de Nederlandse onderzoeksinstituten. De verdeling van de rollen van de respondenten laat zien dat met name mensen met datasupportrollen de enquête hebben ingevuld.

Soort instituut	Aantal	Rol	Aantal
Hogeschool	22	Research (data) support coördinator	29
UMC	17	Research (data) support medewerker	35
Universiteit	37	Onderzoeker	06
Anders	18	Anders	24

'Als je kijkt naar de instituten waar de respondenten aan verbonden zijn, laat dat een redelijke dwarsdoorsnede zien van de Nederlandse onderzoeksinstituten'

De enquête levert verdiepend inzicht in de gewenste datastewardshipkwaliteiten en -eigenschappen, in de verschillende bestaande datasupportrollen, en de gewenste support voor research datamanagement.

Dit is inzichtelijk gemaakt aan de hand van vragen over:

- Aangeboden en gevraagde researchsupporttaken in een instelling;
- Gewenste eigenschappen, verantwoordelijkheden en vaardigheden van een datasteward;
- De inbedding of positionering van datastewardship in de organisatie (specifieke rol en verdeling van taken);
- Recente wervingsacties voor datastewards of voor rollen met datastewardshiptaken;
- De wijze van organisatie van datastewardship, uitgesplitst in de financiering, de beschikbaarheid van beleid, procedures en beschrijvingen van rollen en verantwoordelijkheden en kwaliteitseisen voor datastewardship en research datamanagement;
- Actuele ontwikkelingen op gebied van datastewardship en research datamanagementsupport.

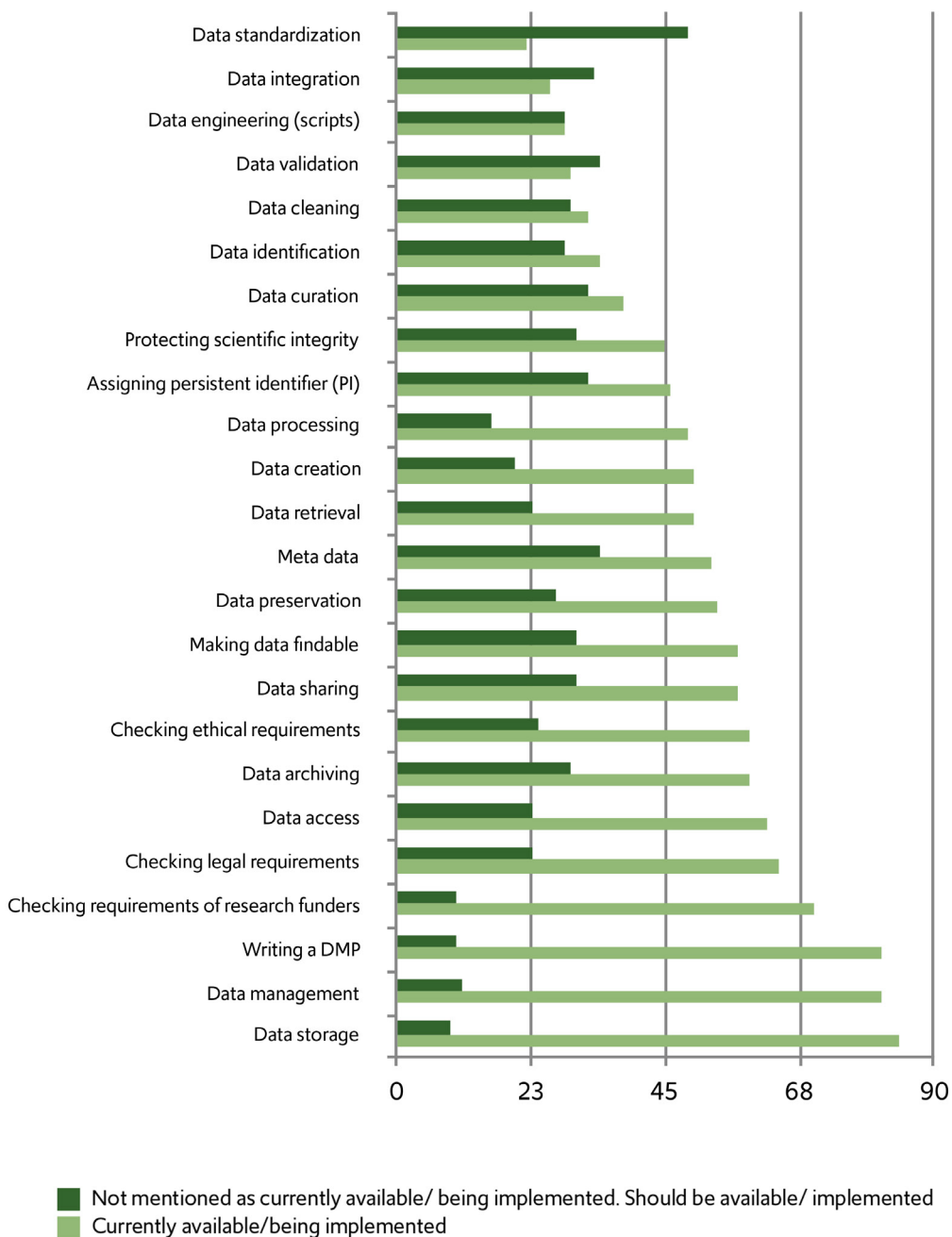

Hieronder volgt een korte beschrijving van de bevindingen. In bijlage 1 is een link naar het overzicht van alle enquêtevragen en antwoorden opgenomen.

Research datamanagement supporttaken

In de enquête konden respondenten bij 24 pre-geselecteerde datamanagementsupporttaken aangeven of deze taken in hun beleving aangeboden/uitgevoerd worden binnen hun organisatie. Daarnaast konden ze aangeven of deze taken aangeboden/uitgevoerd zouden moeten worden.

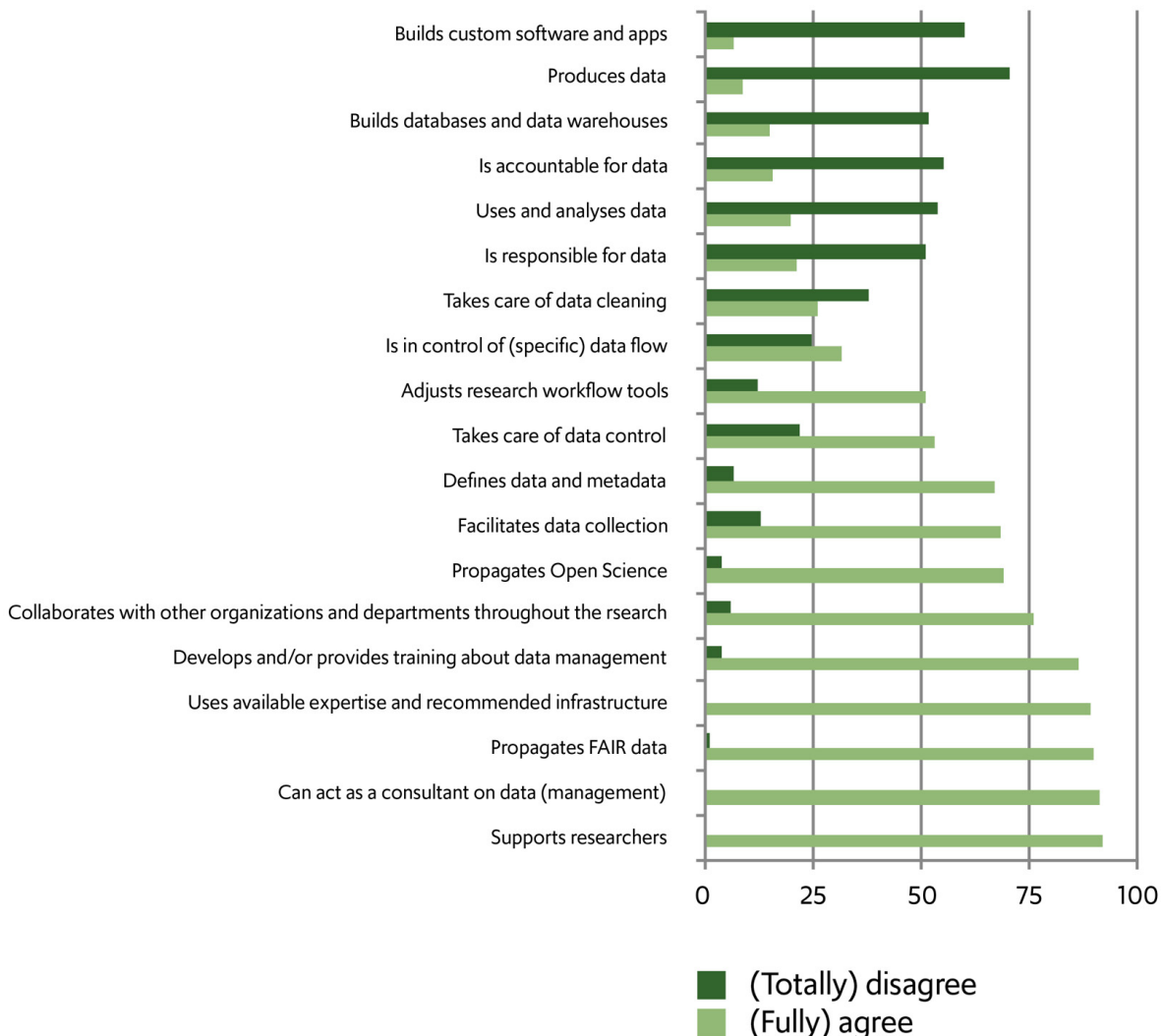
Dit is het overzicht van de supporttaken, in volgorde van meest genoemd als 'aangeboden/uitgevoerd':

De meest genoemde 'reeds aangeboden/uitgevoerde taken' passen vooral binnen de generieke en beleidstaakgebieden. De taak 'datastandaardisering' wordt het vaakst genoemd als taak waar wel behoefte aan is, maar die nog niet ondersteund wordt (49 van de 94). Datastandaardisering is dan ook een zeer ruime taak, die sterk samenhangt met de I van FAIR data (Interoperabiliteit). Het uitvoeren van datastandaardisering vergt zeer veel (internationale) afstemming tussen zeer veel partijen, zowel op beleids- als op operationeel niveau.

De taken die het minst genoemd worden als antwoord op de vraag waar behoefte aan is, zijn met name taken uit het Embedded en operationele taakgebied ('datavalidatie', 'data-identificatie', 'data cleaning', 'data-integratie', 'data engineering (scripts)'). Respondenten van de umc's gaven het meest aan dat datasupport georganiseerd is, maar ook dat er behoefte is aan support. Respondenten van hogescholen gaven dit het minst vaak aan.

'De taken uit het embedded en operationele taakgebied worden het minst genoemd als antwoord op de vraag waar behoefte aan is'

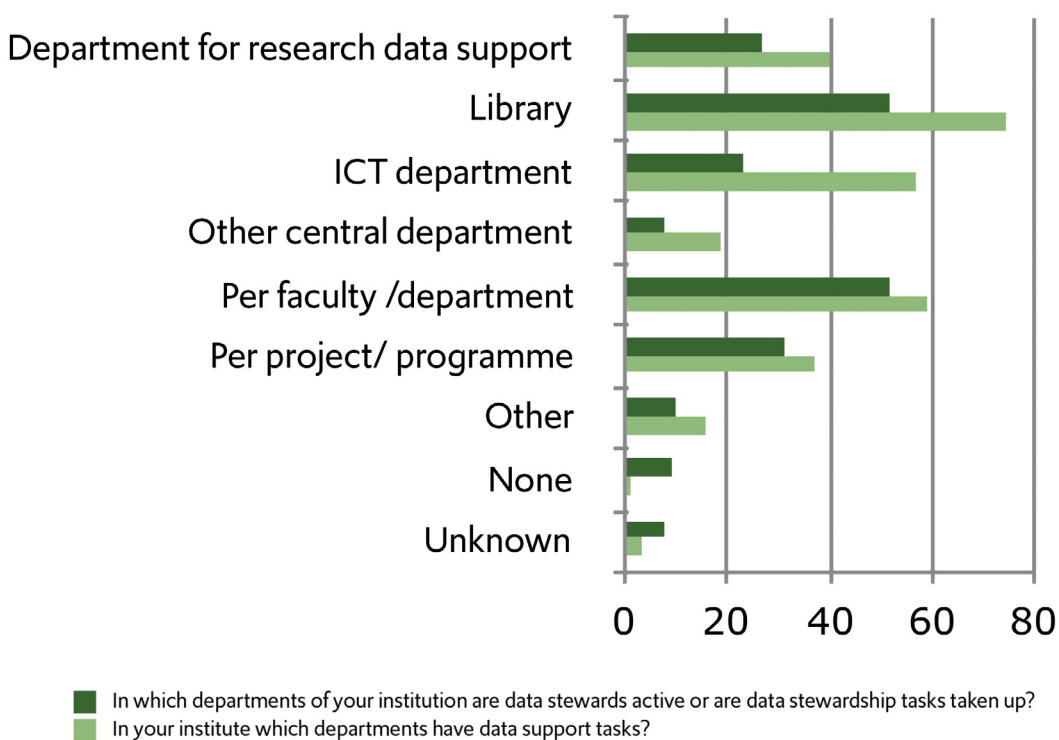
Kwaliteiten, verantwoordelijkheden en vaardigheden van datastewards

De respondenten konden van 19 pre-geselecteerde kwaliteiten, verantwoordelijkheden en vaardigheden aangeven of een datasteward die volgens hen zou moeten hebben. Dit op basis van een schaal van 1 (volledig oneens) tot 5 (volledig eens). Hieronder het overzicht van de gevraagde kwaliteiten, verantwoordelijkheden en vaardigheden in volgorde van meest genoemd als 'volledig mee eens'. Voor de overzichtelijkheid zijn de antwoorden 'mee eens' en 'volledig mee eens' samengevoegd, net als de antwoorden 'oneens' en 'volledig oneens'. (Zie diagram pagina 15.)

De kwaliteiten, verantwoordelijkheden en vaardigheden die het meest genoemd werden als 'mee eens' en 'volledig mee eens' passen voornamelijk binnen het taakgebied van generiek datastewardship en het taakgebied van beleid, strategie en coördinatie.

Organisatie

Waar datastewards werkzaam zijn en waar datasupporttaken zijn belegd, ziet er als volgt uit:

De wijze van organisatie van research datamanagement of datastewardship is zeer divers. De positionering in de organisatie van datasupport, -financiering, -beleid, -procedures, -rollen en verantwoordelijkheden is soms centraal, soms decentraal georganiseerd; soms ook zowel centraal als decentraal. Er is geen zichtbaar verband tussen centraal of decentraal georganiseerde support en de supporttaken die genoemd werden als aanwezig, of juist gewenst, door de respondenten.

Actuele ontwikkelingen

Bijna alle genoemde actuele ontwikkelingen sluiten aan bij generieke datastewardship-taken en/of beleidsgeoriënteerde datastewardshiptaken.

ORGANISEREN VAN SUPPORT	36
BELEIDSIMPLEMENTATIE	22
INFRASTRUCTUUR, TOOLS EN FACILITEITEN	22
BELEIDSONTWIKKELING	15
AWARENESS EN KENNISONTWIKKELING	5
WORKFLOWS	4

Embedded datastewardshiptaken

Bij de gewenste supporttaken en eigenschappen van datastewards, worden taken en eigenschappen die vallen binnen het embedded datastewardshiptaakgebied minder vaak genoemd. Bij de organisatie van datasupport blijkt dat deze wel vaak op een of andere manier al per afdeling of project georganiseerd zijn. Ook in de verzamelde vacatures worden veel taken uit het taakgebied *Embedded en operationeel* genoemd. Het zou kunnen zijn dat in de enquête de embedded datastewardshiptaken minder naar voren komen doordat datastewards die deze taken vaak uitvoeren binnen een afdeling of project werken en dus minder zichtbaar zijn voor de rest van de organisatie. Ook is er momenteel veel aandacht voor generieke taken, en de beleidsgeoriënteerde datastewardshiprol. Dit is inherent aan het feit dat veel instellingen nog zoekende zijn naar de juiste inrichting van datastewardship(support) en de professionalisering daarvan.

Om deze aannames nader te onderzoeken, en ook om de grove indeling in taakgebieden verder te toetsen, is er als vervolg op de enquête een aantal interviews afgenomen met mensen die een datastewardshiprol vervullen.

'Het zou kunnen zijn dat in de enquête de embedded datastewardshiptaken minder naar voren komen doordat embedded datastewards die binnen een afdeling of project werken minder zichtbaar zijn voor de rest van de organisatie'

INTERVIEWS

De volgende personen zijn geïnterviewd:

- Joke Bakker, softwareontwikkelaar en coördinator research datamanagement bij het Groningen Evolutionary Life Sciences instituut (GELIFES) van de Rijksuniversiteit Groningen,
- Alastair Dunning, hoofd van Research Data Services, TU Delft Library en hoofd van het 4TU.Centre for Research Data,
- Christina Elsenga, consultant bij de universiteitsbibliotheek en het research data office van de Rijksuniversiteit Groningen,
- Joeri Kalter, data steward bij Wageningen University & Research, afdeling Humane Voeding en Gezondheid,
- Wouter Kool, datamanager op enkele specifieke (archeologische) projecten, waaronder Nexus1492, universiteit Leiden,
- Lena Karvovskaya, centrale datamanager bij de Utrecht University Library,
- Renate Mattiszik, data librarian, Saxion Bibliotheek, hogeschool Saxion,
- Dick Vestdijk, informatiespecialist, bibliotheek Hogeschool Utrecht.

Uit de interviews blijkt dat datastewardship in de instellingen altijd is verdeeld over verschillende niveaus: vaak centraal en op faculteitsniveau, soms ook op project- of op instituutsniveau. De situatie is overal in opbouw. De ambitie is veelal om het aantal datastewards te verhogen; daarbij gaat het meest over datastewards met meer specifieke kennis, die embedded taken kunnen uitvoeren. De verdeling in taakgebieden wordt over het algemeen herkend. Wel wordt geopperd dat de embedded taken verder onderverdeeld kunnen worden, of dat de benaming van het taakgebied anders zou kunnen zijn.

Renate Mattiszik, data librarian aan hogeschool Saxion Hogeschool, vindt de indeling in de drie taakgebieden heel helder. Zij heeft zelf met name taken uit het taakgebied *Generiek en advies*. Bij Saxion wordt datastewardship gedreven vanuit de bibliotheek. Saxion Research Services is een netwerkorganisatie en de kennis en ondersteuning wordt naar wens overal vandaan gehaald. Het instellingsbeleid bij Saxion stelt dat onderzoekers die een onderzoeksproject starten dat moeten aanmelden. Zij komen dan bij haar voor globaal advies: over het datamanagementplan, de AVG, archivering het gebruik van de Saxion Research Cloud Drive et cetera. *Embedded* taken vragen andere competenties - en opleiding - zoals scripts schrijven en data-analyse. Dat doet Renate niet. Ze stelt dat je niet moet proberen alle taken voor datastewardship in één persoon te stoppen. Dan doe je de rol van datasteward te kort. Idealiter is er sprake van een team aan datastewards, ieder met hun eigen competenties, om RDM-ondersteuning op maat te leveren.

Aan de universiteit Utrecht werkt men ook vanuit de bibliotheek met research dataconsultants die eerstelijns hulp bieden: zij helpen onderzoekers met vragen die relatief snel op te lossen zijn. Daarnaast is er een pool van datamanagers die voor langere tijd verbonden kan zijn aan projecten; een soort tweedelijns hulp. Deze datamanagers helpen met verschillende issues gedurende de hele onderzoekscyclus van het project. De ondersteuning is heel breed: van het schrijven van procedures tot data engineering. Doordat men werkt met een

pool van datamanagers kunnen de taken verdeeld worden onder de verschillende mensen, die ieder hun eigen expertise inbrengen. De geïnterviewde centrale datamanager bij de Utrecht University Library, **Lena Karvovskaya**, geeft aan dat zij bijvoorbeeld werkt aan 'meta-datamanagement': het opzetten van workflows, het zoeken van voorbeelden van anderen en daarmee het creëren van de juiste randvoorwaarden voor onderzoeksprojecten. Andere datamanagers zitten meer op specifieke taken binnen een project. Daarnaast zijn er bij de UU ook datamanagers die werken op faculteitsniveau. Hun rol hangt af van de behoefte binnen de faculteiten. Zij hebben vaak specifieke kennis van het faculteitsdomein, maar zijn niet aan specifieke projecten verbonden. Het onderscheid tussen de verschillende datastewardshiprollen binnen de UU is soms wat diffuus. Er wordt aan alle in de enquête genoemde zaken gewerkt; er zijn geen punten die nog niet opgepakt worden. De verschillende taakgebieden zoals beschreven in dit rapport zijn herkenbaar, maar in plaats van *embedded* en *operationeel* ziet Lena *domeinspecifieke* taken als tegenhanger voor *generieke* taken.

Wouter Kool is specifiek aangenomen als datamanager voor enkele (grote) archeologische projecten van de universiteit Leiden. Veel van zijn taken liggen in het *embedded* en *operationele* taakgebied, maar hij geeft ook meer generiek advies, bijvoorbeeld over data-managementplannen voor nieuwe projecten. De toegevoegde waarde van een *embedded* datamanager ligt volgens hem met name op het gebied van kennis van de in dat domein gebruikelijke data, zoals in zijn geval 3D-modellen. Maar datastewards moeten wel ook weer enige afstand hebben om de historisch gegroeide werkwijzen binnen een domein te kunnen relativeren. De juiste training kan hierbij helpen. Verder is het zeer van belang dat onderzoekers hulp op het gebied van research datamanagement kunnen vinden. Zelfs als er een datamanager binnen een project beschikbaar is, komen onderzoekers vaak (te) laat in het onderzoeksproces met vragen. Nu is het vaak nog pionieren, maar naarmate er meer professionele ondersteuning voorhanden is zou dit beter moeten gaan: des te meer mensen in de praktijk leren dat het loont om in een vroeg stadium om hulp te vragen, des te kleiner wordt de drempel. Pools van datastewards zoals in Utrecht, waar men kijkt naar de specifieke data skills van datastewards bij het toekennen van projecten, lijken hem een zeer goede benadering voor het geven van operationele hulp. Het is daarbij belangrijk dat er goede communicatie is over het bestaan van deze ondersteuning, en het belang ervan.

Joke Bakker, softwareontwikkelaar en coördinator researchdatamanagement bij de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), geeft aan dat het inbedden van datastewards het beste werkt op drie niveaus; centraal in een data office, en daarnaast op instituuts- en facultair niveau. Bij de RUG werkt de Data Federation Hub (DFH) erg goed. Dit is een netwerk dat alle research datasupportmedewerkers en -diensten verbindt en informeert. Veel onderzoekers vinden het lastig om informatie te vinden over RDM. Veelal is de datasteward een *peoples manager* met veel missionariswerk. Ook **Christina Elsenga**, consultant bij de universiteitsbibliotheek en het Research Data Office van de RUG, merkt op dat community building essentieel is. Verder helpt het om duidelijke paden naar de aanwezige support aan te geven. Christina geeft aan dat datastewardshiptaken en -verantwoordelijkheden goed moeten worden verdeeld onder alle deelnemers in het onderzoek. Dit betekent dat je als datasteward de afweging moet maken welke taken horen bij de onderzoeker en welke bij de datasteward.

Dick Vestdijk, informatiespecialist aan de Hogeschool Utrecht (HU), herkent de taakgebieden zoals in dit rapport geschetst. Hij heeft ook generieke taken, maar ziet zichzelf voornamelijk als *embedded librarian*. De meer algemene rol wordt aangesproken zodra de HU in een project of onderzoek penvoerder is, of als er gezondheidsgegevens in een onderzoek worden meegenomen. Daarnaast is er bij de HU nog een senior medewerker IT die coördinerend opereert op het niveau van beleid, en financieel beslissingen kan nemen. Deze senior is degene die doorgaans beslissingen neemt over de aanschaf van systemen die financiering vragen. *Embedded* en *generiek* richten zich veelal op support. Het zou volgens Dick daarom zinvol zijn om aan het bovenste taakgebied ook duidelijk 'financiering' toe te voegen. Het is over het algemeen geen probleem om het beleid te volgen, maar bij financiering is het altijd de vraag: wie betaalt daarvoor? De onderzoeker? Het kenniscentrum - de organisatielaag boven ieder lectoraat - of de hogeschool? Verder merkt Dick op dat de term 'generiek' vaak in andere contexten wordt gebruikt, waardoor het nuttig zou zijn de term voor datamanagement te specificeren. Bijvoorbeeld domeingericht of domeinoverstijgend, of: vakspecifiek en vakgebiedoverstijgend datamanagement.

Een van de taken van **Joeri Kalter**, datasteward bij Wageningen University and Research (WUR), afdeling Humane Voeding en Gezondheid is na te gaan of het beleid goed wordt geïmplementeerd. Bij de WUR is datastewardship vaak niet de enige taak van datastewards. Zo zijn er veel die daarnaast onderzoek doen of andere aanvullende taken hebben. De ontwikkeling van WUR-beleid hoort thuis op een ander niveau dan dat van datasteward, maar Joeri is wel betrokken bij een werkgroep die beleid mee vorm geeft. In Wageningen wordt gewerkt aan een goede opzet voor de inbedding van datastewardship, onder andere door het opzetten van een netwerk voor datastewards. De organisatie van datamanagement kan volgens Joeri beslist beter. Duidelijkheid over het beleid is nodig; awareness alleen is niet genoeg, er moeten documenten zijn waaruit duidelijk wordt wie je om advies kunt vragen, afhankelijk van het stadium waarin je project zich bevindt.

Alastair Dunning, hoofd van Research Data Services, TU Delft Library en hoofd van het 4TU Centre for Research Data, geeft aan dat bij de TU Delft de *embedded* datastewardshiptaken voornamelijk zouden moeten liggen bij de rol van datamanagers als *local subject specialist*, waar de datastewards, met ook duidelijke disciplinaire of methodologische kennis, op facultair niveau zijn gepositioneerd. *Coördinatie en strategie* ligt bij reeds bestaande managementrollen binnen de TU Delft, die wel specifiek zijn ingevuld gericht op datamanagement.

Goede coördinatie is essentieel als datastewardship zo gedecentraliseerd is ingericht als in Delft, geeft Alastair aan. TU Delft is een van de voorlopers wat betreft het goed inrichten van datastewardship. Naast centrale ondersteuning is er ook ondersteuning op faculteitniveau, een goede inbedding in de faculteiten en in externe netwerken, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur. Toch moet er nog veel gebeuren in de transitie naar Open Science. Zo zijn er op dit moment nog geen datamanagers als *local subject specialists*: die worden binnenkort geworven.

Samengevat

Als noodzakelijke randvoorwaarde voor professioneel datastewardship wordt een goede basisopleiding voor datastewards genoemd. Velen hebben bijvoorbeeld de (basis)cursus van Research Data Netherlands (RDNL) gevolgd. Maar ook kennis van de *Gedragscode wetenschappelijke integriteit*, kennis van instellings- en facultair beleid, plus meer specifieke kennis voor de meer *embedded* taken wordt als essentieel gezien.

Over het algemeen is men het erover eens dat een mix van taken voor de datastewards goed werkt. Fulltime beleidsmedewerkers lopen het risico om papieren tijgers te worden. Aan de andere kant is het van belang om, ook als men alleen in een project werkt, toch een overzicht te hebben van wat er instituutsbreed speelt. Interne netwerken van datastewards of goede coördinatie worden gezien als een goede manier op dit te stroomlijnen, net als het werken met een pool van datastewards die ieder hun eigen expertise inbrengen.

Communityvorming binnen een dergelijke pool is essentieel. Tussen generieke en *embedded* datastewards onderling, maar ook over de domeinen heen. Ook is de aansluiting met strategie en beleid in de eigen instelling van belang om beleidsmedewerkers en management te kunnen voeden met ervaring uit de eigen praktijk. Maar bovenal moeten er genoeg datastewards worden aangenomen om de juiste ondersteuning te kunnen bieden: zo dicht mogelijk op de onderzoekers en hun specifieke data.

Andere initiatieven: Wageningen University & Research en ZonMW

Op dit moment lopen er nog twee initiatieven op het gebied van professionalisering van datastewardship, waarmee onderling ruim is afgestemd.

Het eerste initiatief is het datastewardshipproject van Wageningen University & Research (WUR). Bij de WUR bemerkte men dat in veel onderzoeksgroepen onderzoekers of technische staf datastewardshiptaken op zich nemen. Soms zorgen ze specifiek voor de datamanagementplannen van de groep. In andere gevallen adviseren ze over geschikte en duurzame opslagoplossingen, helpen ze bij data-analyse, zorgen ze voor interoperabele linked data, of adviseren ze over specifieke datarepositories. Deze mensen investeren tijd en kennis in goed datastewardship, maar krijgen daar tot nog toe weinig erkenning of waardering voor.

De WUR beoogt binnen 5 jaar FAIR te zijn. Duurzaam datastewardship is een van de voorwaarden om dit doel te bereiken. Het WUR Datastewardshipproject werkt aan de invullingen creatie van een datasteward @ WUR-netwerk. Het project beoogt erkenning voor de rol van datasteward en voor datastewardshiptaken zoals het FAIR omgaan met data. Daarnaast zal ook een trainingscurriculum voor FAIR datastewardship worden ontwikkeld.

In april 2019 zal het project een bestuurlijk advies opleveren over Datastewardship @ WUR. Het netwerk van datastewards is een eerste stap richting FAIR data-governance aan de WUR. Met de inrichting van dit netwerk laat de WUR zien dat ze het menen met data: *WUR is serious about Data*. De uitkomsten van dit LCRDM-rapport zullen meegenomen worden in het WUR-advies. In bijlage 1 is een link naar het projectplan van de WUR opgenomen.

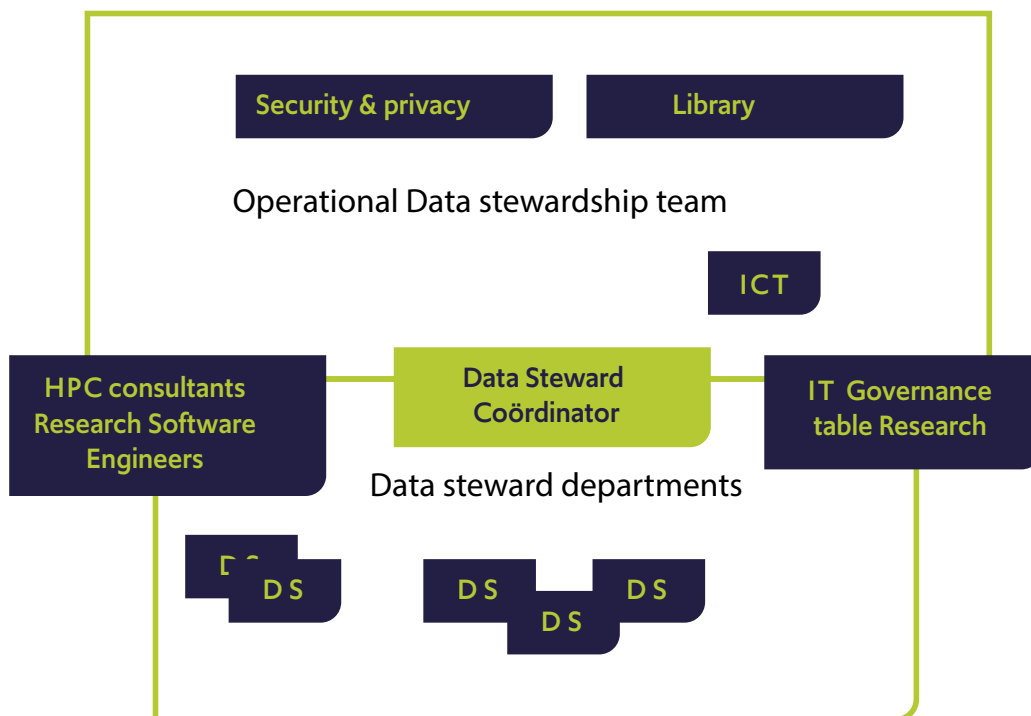
Tegelijkertijd loopt er een door ZonMW gefinancierd project *Towards FAIR Data Steward as profession for the Life Sciences*. Dit project werkt aan algemene functieomschrijvingen en een algemeen geaccepteerd overzicht van de benodigde kennis, vaardigheden en competenties van een datasteward, die een rol kunnen gaan spelen in de Nederlandse life sciences community. Kennis, vaardigheden en competenties worden vertaald in concrete leerdoelen, die op hun beurt weer gebruikt zullen worden om een leerlijn en trainingsmateriaal voor datastewards te ontwikkelen (inclusief een ontwerp voor een e-learning module).

Om duurzame implementatie en afstemming met bestaande initiatieven te borgen, zijn tussentijdse resultaten tussen beide projecten gedeeld. Zo was het eerste ZonMW projectresultaat – een matrix die kan dienen als basis voor een algemeen profiel voor een datasteward voor de life sciences – een belangrijke bron voor dit LCRDM-rapport. In bijlage1 zijn links naar deze matrix en naar het projectplan opgenomen.

Het ZonMW-project biedt met de expliciete focus op kennis, vaardigheden en capaciteiten van datastewards, en de vertaling daarvan in praktische leerdoelen die implementeerbaar zijn in datastewardshiptrainingen, een zinvolle aanvulling op dit rapport.

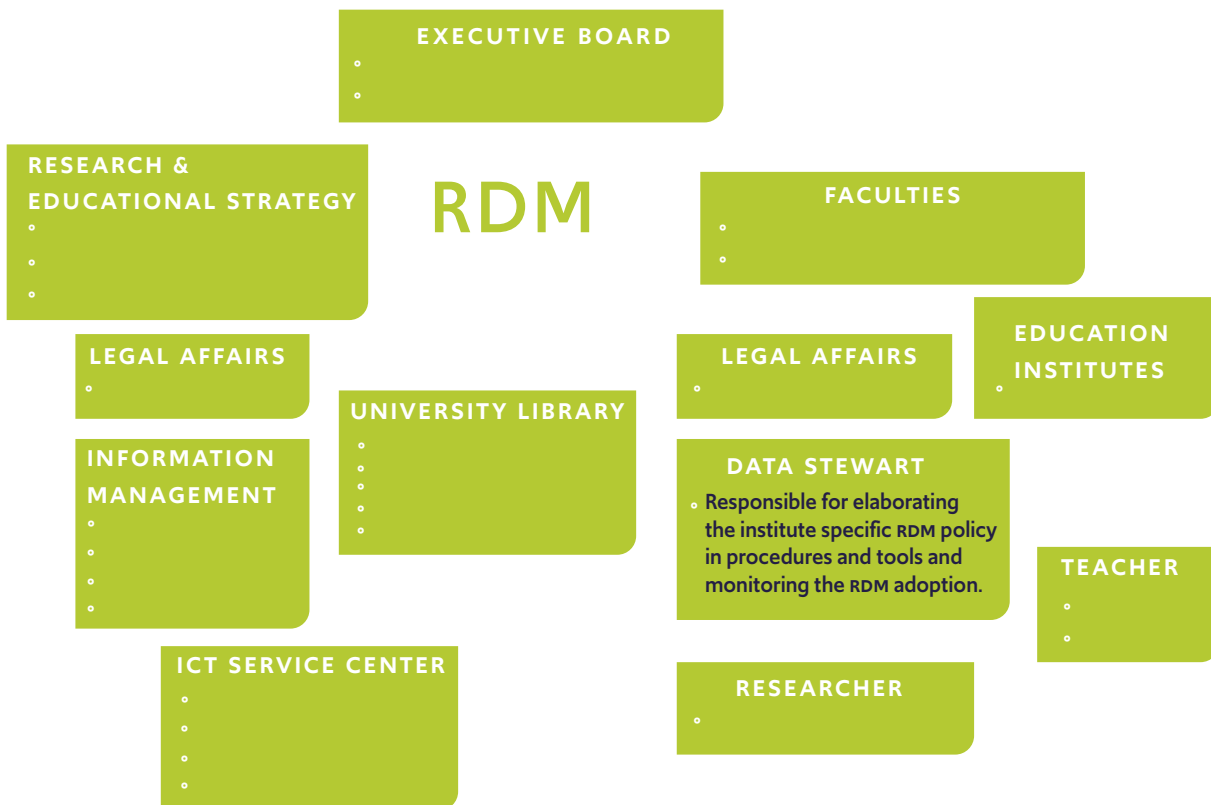
VOORBEELDEN VAN (TOEKOMSTIGE/ GEWENSTE) INBEDDING VAN DATA- STEWARDSHIP

Uit de enquêteresultaten blijkt dat er onder de deelnemers behoefte is aan voorbeelden van de inbedding van datastewardship bij andere instellingen, of voorbeelden van de gewenste, maar nog niet geïmplementeerde situatie. Bij veel van de Nederlandse instellingen is dit inderdaad nog in ontwikkeling. Toch lijkt het zinvol om – ter inspiratie – enkele voorbeelden van (toekomstige) inbedding van datastewardship in dit rapport op te nemen. Er lopen bij meer instellingen vergelijkbare initiatieven voor inbedding van datastewardship. Besloten is om enkele van de meest uiteenlopende voorbeelden op te nemen; soms zijn dit nog potloodschetsen.

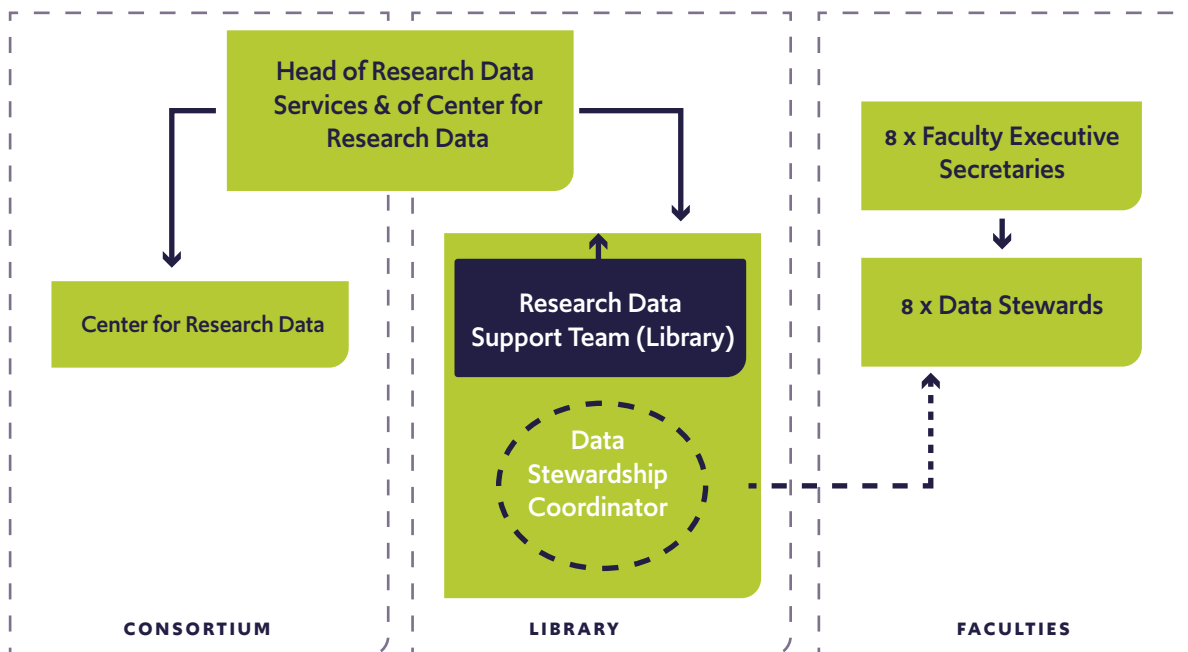

Het datastewardship team in dit voorbeeld is een samenwerking van security en privacy officers, medewerkers van de bibliotheek en ICT. Aansturing is belegd bij de datastewardcoördinator (een full time-functie). Het datastewardship team levert ondersteuning aan onderzoekers zoals het reviewen van datamanagementplannen, de publicatie van datasets en AVG-ondersteuning.

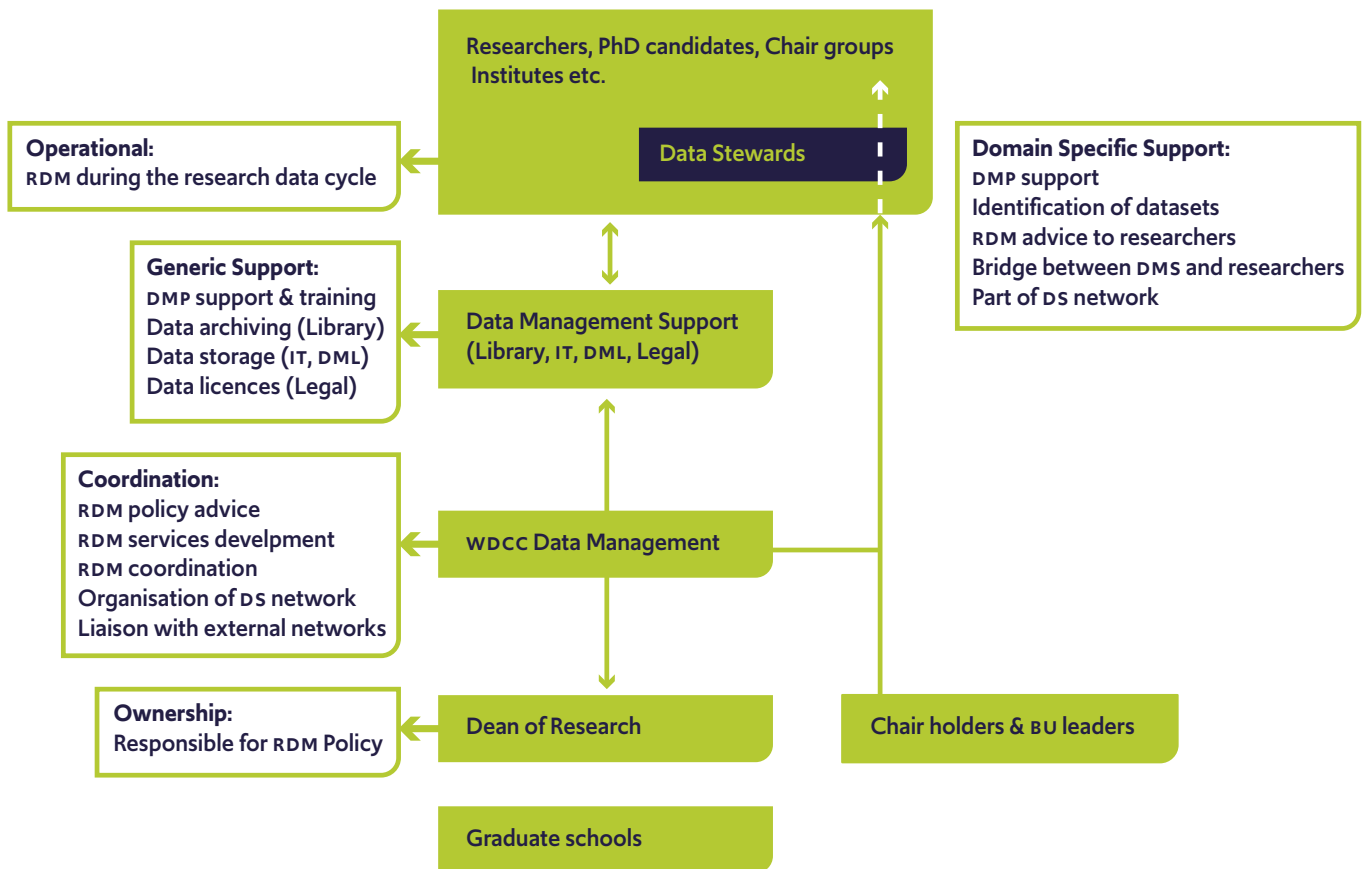
De faculteiten is verzocht een datasteward te benoemen. Dit is veelal een senior onderzoeker. In een aantal faculteiten is of wordt de datastewardshipfunctie geformaliseerd. Datastewardshiptaken worden steeds vaker ingevuld door nieuwe functies als Research Software Engineers of HPC-consultants. Soms binnen de ICT-dienst (IMS), soms binnen faculteiten en onderzoeksgroepen. 'IT-governance' is verantwoordelijk voor ICT-projecten, onder andere op het gebied van RDM en beleidsontwikkeling rondom datastewardship.

In deze instelling heeft sinds 2017 ieder onderzoeksinstituut een datasteward aangewezen. Dit kan zijn in een erbij-taak (naast bijvoorbeeld lab-manager of onderzoeker) of in een aparte functie met een halve weektaak. De datasteward is ingebed in de onderzoeksinstituten en beweegt zich in het brede veld van onderzoeksbeleid, IT en ondersteuning, met als primaire focus RDM. Aanvullend kent deze instelling al sinds 2013 centrale datastewards in de universiteitsbibliotheek onder de noemer *data librarians*. Dit zijn generieke experts die de datastewards ondersteunen en de meeste dagelijkse ondersteuningstaken voor de onderzoekers en studenten uit handen nemen.

In dit voorbeeld zorgen twee teams voor support voor onderzoeksdata: het centrale Research Data Support-team in de bibliotheek en de disciplinaire datastewards, die zijn ondergebracht bij de faculteiten. De datastewards zijn de eerste contactpersonen voor de onderzoekers, vanwege hun specifieke onderzoekskennis. Het centrale team is aanspreekpunt voor meer algemene zaken, zoals gebruik van het centrale data-archief. De datastewardshipcoördinator, organisatorisch geplaatst in de bibliotheek, is de *linking pin* tussen het centrale supportteam en de datastewards. De coördinator stuurt het team van datastewards aan.

In dit voorbeeld zijn alle organisatieonderdelen betrokken bij datamanagement. Gezamenlijk vormen ze de datamanagementorganisatie van deze instelling. De *Dean of Research* is eindverantwoordelijk. De coördinatie van het data stewardship is georganiseerd bij een centraal data *competence* center. Datamanagementsupport van de bibliotheek voert meer generieke taken uit. De data stewards zijn onderdeel van de research community.

CONCLUSIE

Dit rapport is een verkenning van de inrichting van datastewardshiptaken en -rollen in Nederlandse onderzoeksinstituten. De taakgroep heeft inzichtelijk gemaakt wat binnen Nederlandse instellingen wordt gevraagd, geïmplementeerd en ontwikkeld voor en door datastewards.

Veel instellingen zijn momenteel bezig met het professionaliseren van datastewardship. Ook op landelijk bestuurlijk niveau speelt dit onderwerp. De situatie is overal in opbouw. De ambitie is veelal om het aantal datastewards in de nabije toekomst te verhogen; met name het aantal datastewards met domeindataspecifieke kennis voor het uitvoeren van embedded en operationele taken. Gezien de nationale en internationale ontwikkelingen is professionalisering van research datamanagementondersteuning, of goed datastewardship, dan ook noodzakelijk.

Professioneel datastewardship heeft professionele datastewards nodig, met de juiste trainingsmogelijkheden en erkenning. Verder is goede coördinatie essentieel, zeker bij een door velen gewenste decentrale opzet met datastewards - dicht op de onderzoekers en hun specifieke ondersteuningswensen.

Beleidsrollen zoals het formuleren van organisatiestrategie, worden vaak uitgevoerd door anderen dan datastewards (bijvoorbeeld een coördinator datastewardship of RDM), maar zijn wel onderdeel van het organisatorisch framework van goed datastewardship. Uitwisseling van kennis en bevindingen tussen datastewards en beleidsmedewerkers en managers is essentieel. Nauwe samenwerking wordt geadviseerd - ook tussen datastewards onderling- en over verschillende domeinen heen. Mede daarom is een goede inbedding van datastewardship in de bestaande organisatiestructuur belangrijk. Maar bovenal is het van belang dat er genoeg datastewards beschikbaar zijn om ondersteuning zo dicht mogelijk op de onderzoekers te kunnen bieden.

'Professioneel datastewardship heeft professionele datastewards nodig, met de juiste erkenning voor hun werkzaamheden'

De uitkomsten van dit rapport tonen aan dat de benaming en positionering van de verschillende datastewardshiprollen binnen de instellingen erg verschilt. Wel komen met regelmaat dezelfde taken terug in verschillende posities, functies en rollen. Daarom lijkt de focus op een indeling in taakgebieden een verstandige benadering, die kan helpen bij het samenstellen van nieuwe taakbeschrijvingen.

Het onderscheid tussen de taakgebieden *Embedded en operationeel, Generiek en advies* en *Beleid, strategie en coördinatie* geeft goed weer waar het zwaartepunt van een datastewardshipfunctie ligt, al blijkt uit de enquêteresultaten en de vacaturebeschrijvingen dat functies altijd bestaan uit een mix van diverse taken. Dé generieke of dé operationele datasteward bestaat niet. Dat is juist ook wenselijk: flexibiliteit in de invulling van rollen is noodzakelijk.

De geïnterviewden onderschreven de verschillen in invulling en positionering van datastewardship, zoals ook bleek uit de enquêteresultaten. De indeling in drie taakgebieden werd algemeen herkend. Eventueel kan de opzet in taakgebieden nog worden uitgebreid met een overlappend ICT/infrastructuurtaakgebied en kan de financiële component beter worden ingebed: dit is wellicht een interessant vervolgproject.

Meerdere geïnterviewden stelden dat een opzet van een pool van datastewards, ieder met hun eigen data- en/of domeinexpertise, een goede manier is om (domein)specifieke ondersteuning te kunnen bieden. Wáár de datastewards dan gepositioneerd zijn in de organisatie (centraal, onderzoeksgroep) maakt voor deelname en bijdrage aan een dergelijke pool niet zoveel verschil.

Als noodzakelijke randvoorwaarde voor professioneel datastewardship wordt een goede basisopleiding voor datastewards en voortdurende bijscholing (trainingsprogramma's) genoemd. Iets waar het door ZonMW gefinancierde project momenteel naar kijkt. In dit rapport is gekeken naar de inbedding van datastewardshiptaken en -rollen in de verschillende organisaties. Het ZonMW- project kijkt naar de benodigde kennis, vaardigheden en competenties en de vertaling hiervan naar trainingen voor datastewards.

Uit de enquête blijkt de grote behoefte om de taak 'datastandaardisering' te gaan inregelen, een uitdagende taak die zeer veel (internationale) afstemming behoeft. Een andere opmerkelijke uitkomst is dat taken en eigenschappen die vallen binnen het embedded taakgebied minder vaak genoemd werden als gewenst. Dit is inherent aan het feit dat veel instellingen nog zoekende zijn naar de juiste inrichting van datastewardship(support) en professionalisering daarvan.

Het blijkt verder dat veel onderzoeksinstellingen starten met het beleggen van generieke taken. Onze verwachting is dat er in de nabije toekomst juist meer vraag zal zijn naar embedded en operationele ondersteuning dichterbij de onderzoeker.

Goede community building is belangrijk. Bij de vorming van een datastewardshipnetwerk moet de vindbaarheid van de beschikbare ondersteuning vanuit dit netwerk centraal staan. Medewerkers moeten zichtbaar zijn en goed bereikbaar. Het is raadzaam hiermee bij de positionering van datastewards rekening te houden. Optimale kennisuitwisseling – zowel op instituutniveau als domeinbreed als landelijk, is essentieel.

Naar nieuwe functieprofielen

Bij de opzet van dit LCRDM-rapport is gesteld dat de uitkomst idealiter gebruikt wordt voor nieuwe of verbeterde functieprofielen voor datastewards. Op dit moment worden datastewardfuncties – zoals blijkt uit de gepubliceerde vacatures – in verschillende functie-families binnen functie-orderingsystemen geplaatst. Meer uniformiteit is nodig, ook voor de borging van betere erkenning voor datastewards en -taken. Het is duidelijk dat data-stewardshipfuncties geen nichefuncties meer zijn, en dat er nieuwe datastewardshiptaken ontstaan.

Bij herziening van functieprofielen is het advies om deze ruim te houden. Duidelijkere erkenning en de bijbehorende carrièreperspectieven zorgen ervoor dat de rol van datasteward aantrekkelijker wordt. Het maakt datastewards zichtbaarder in de organisatie en het kan voorkomen dat de instellingen elkaar beconcurreren in de werving voor datastewards. Datastewards blijven zo wellicht ook makkelijker voor de onderzoekswereld behouden.

Ook in de situatie waar onderzoekers zelf bepaalde datastewardtaken op zich nemen, is het essentieel dat daar de juiste erkenning voor komt. Iets waar men bijvoorbeeld in het lopende project aan de WUR heel duidelijk aan werkt. Het feit dat mensen op verschillende posities allerhande datastewardshiptaken op zich nemen, wil niet zeggen dat er niet méér resources en erkenning beschikbaar moeten worden gesteld voor het professioneel en toekomstbestendig inrichten van datastewardship aan de verschillende instellingen.

Tenslotte

Professionele datastewardship heeft professionele datastewards nodig. Dit vraagt voor iedereen die datastewardshiptaken op zich neemt, om de juiste erkenning inclusief de bijbehorende carrièreperspectieven en passende opleiding of training.

In het veld is veel animo voor een opzet op basis van een pool van datastewards, met ieder hun eigen expertise, als manier om de juiste (domeindataspecifieke) ondersteuning te kunnen bieden.

Hierbij zet iedereen zijn/haar eigen competenties in, om ondersteuning op maat te kunnen leveren en zodoende nauw aan te sluiten bij de specifieke vraag van de onderzoekers. Hierbij past het idee van een ruim functieprofiel voor datastewards. Een pool of netwerk van datastewards met heldere taakomschrijvingen en adequate erkenning en waardering draagt bij aan optimale professionalisering en helpt het onderzoeksproces zodanig in te richten dat de onderzoeker optimaal wordt ontzorgd en de instelling op een gereede wijze aan zijn zorgplicht voldoet.

BIJLAGE 1: LINKS

- [Data Science Framework: Part 1](#) EDISON project;
- [Skills and Capability Framework](#) , EOScpilot project;
- [Pilot Data Information Literacy Competencies Matrix Scaffolded Across Undergraduate, Graduate and Datasteward Levels](#) Sapp Nelson et al.;
- [A life sciences data steward function matrix](#), Scholtens, et al.;
- [Datastewardship binnen de Radboud Universiteit](#) Mijke Jetten, Robert van der Vooren;
- [Data Roles of the Future at TU Delft](#) Alastair Dunning, Marta Teperek.

LINKS NAAR ACHTERLIGGENDE DATA

- [Vacatures ingedeeld op taakgebieden](#)
- [Vragen enquête](#)
- [Uitkomsten enquête in xlsx](#)
- [Uitkomsten enquête in sav](#)

LINKS NAAR DATASTEWARDSHIPPROJECTEN

- [LCRDM taakgroep Data Stewardship](#) LCRDM project;
- [Rol van de Datasteward in de organisatie van Data Management](#) WUR project;
- [Towards FAIR Data Steward as profession for the Life Sciences](#) ZonMW project;

COLOFON

DATA STEWARDSHIP OP DE KAART

Een verkenning van taken en rollen in Nederlandse onderzoeksinstituten

PUBLICATIEDATUM | April 2019

DOI | 10.5281/zenodo.2642066

(DOI Engelse versie van het rapport: 10.5281/zenodo.2669150)

EINDREDACTIE

Ingeborg Verheul (LCRDM), Melanie Imming (Imming Impact), Jacquelyn Ringersma (Wageningen University & Research), Annemie Mordant (Universiteit Maastricht/MEMIC), Jan Lucas van der Ploeg (UMCG), Martine Pronk (Universiteit Utrecht)

REDACTIE

LCRDM Taakgroep Datastewardship

Maarten van Bentum (Universiteit Twente), **Boudewijn van den Berg** (LCRDM ondersteuning), **Marije van der Geest** (Universitair Medisch Centrum Groningen, liaison ZonMW project), **Henk van den Hoogen** (Universiteit Maastricht, tevens LCRDM adviesgroep), **Melanie Imming** (Imming Impact, consultancy), **Mijke Jetten** (Radboud Universiteit), **Toine Kuiper** (Technische Universiteit Eindhoven), **Annemie Mordant** (Universiteit Maastricht/MEMIC, tevens LCRDM adviesgroep), **Nicole Koster** (Universiteit Twente), **Jan Lucas van der Ploeg** (Universitair Medisch Centrum Groningen), **Gera Pronk** (ISseeTea), **Martine Pronk** (Universiteit Utrecht), **Saskia Rademaker** (Haagse Hogeschool), **Jacquelyn Ringersma** (Wageningen University & Research, tevens LCRDM adviesgroep), **Marta Teperek** (Technische Universiteit Delft), **Marijke Verheij** (Rijksuniversiteit Groningen), **Ingeborg Verheul** (LCRDM)

MET MEDEWERKING VAN

Joke Bakker (Rijksuniversiteit Groningen), **Vincent Boxelaar** (Rijksuniversiteit Groningen), **Joldy Coenen** (Universiteit Maastricht/MEMIC), **Alastair Dunning** (Technische Universiteit Delft), **Christina Elsenga** (Rijksuniversiteit Groningen), **Joeri Kalter** (Wageningen University & Research), **Wouter Kool** (Universiteit Leiden), **Lena Karvovskaya** (Universiteit Utrecht), **Renate Mattisik** (hogeschool Saxion), **Paula Rinkens** (Universiteit Maastricht/MEMIC), **Dick Vestdijk** (Hogeschool Utrecht)

OPMAAK | Nina Noordzij, Collage, Grou

VERTALING | Gosse van der Leij

COPYRIGHT

all content published can be shared, giving appropriate credit

creativecommons.org/licenses/by/4.0

LCRDM

LCRDM wordt mogelijk gemaakt door

